

KIBRIS BARIŞ HAREKATI ÖNCESİNDE ZAMAN GAZETESİ'NİN KÜLTÜR KÖŞESİ (1 Haziran 1973 - 20 Temmuz 1974)

The Column of Culture in the Newspaper Named Zaman Before Cyprus Peace
Operation in Cyprus (1 June, 1973- 20 July, 1974)

Güven ARIKLI*

Özet: Bu çalışmada Kıbrıs Türk basın ve kimliğinin oluşumundan hareket edilerek, 1 Haziran 1973'te Kıbrıs'ta Türkçe olarak basın hayatına atılan Zaman gazetesinin 20 Temmuz 1974 Mutlu Barış Harekati'na kadarki sayılarının 'Kültür Köşesi'nde ve gazetenin diğer sayfalarında çıkan edebi ürünler taranmış, ardından da kronolojik ve tematik biçimde sıralanmıştır. Zaman gazetesinin kültür köşesinde ve sayfalarında yayımladığı Türkiye ve Kıbrıs Türk şair, yazar ve aydınlarına ait edebi ürünlerin ve yazıların ortak özelliği, "milliyetçi, Türkçü, ulusal bilinci canlı ve uyanık tutan içeriklere" sahip olması, Rum saldırı ve tehditlerinin yaşandığı gergin bir dönemde Kıbrıs Türkü'ne moral vermesidir. Zaman gazetesindeki edebi ürünlerde, şiir dalında Arif Nihat Asya ile Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın, Türk halk edebiyatında Aşık Veysel'in, Kıbrıs'tan ise Özker Yaşın, Oktay Öksözoğlu ve Osman Güvenir'in adları ön plana çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kıbrıs Türk basın ve kimliği, Zaman gazetesi, kültür, edebiyat

Abstract: This study aims to examine the Turkish Cypriot press and its role in the formation of the Turkish Cypriot identity through scanning and compiling the articles written in the 'cultural corner' and the texts related to the literary works in the other pages in the Zaman newspaper in a chronological and thematic order which was started to be published in the Turkish language in the Turkish Cypriot in 01 June, 1973 until the Peace Operation on July 20, 1974. The general characteristics of the literary works and articles written by the Turkish Cypriot and the Turkish poets, writers, and other intellectuals in the Zaman newspaper's 'cultural corner' and other articles was about 'nationalism, Turkish nationalism, national awareness and consciousness' which was a great moral resource for the Turkish Cypriot in a tense and threatening period caused by the Greek Cypriots. This research will focus mainly on the literary works in the Zaman newspaper written by Arif Nihat Asya and Fazıl Hüsnü Dağlarca in poetry section and Aşık Veysel in Turkish folk literature section from Turkey, and other literary works written by the Turkish Cypriot writers such as Özker Yaşın, Oktay Öksözoğlu, and Osman Güvenir

Key words: Turkish Cypriot press, Identity, the Zaman newspaper, culture, literature

---

* Doktora Öğrencisi, KKTC Girne Amerikan Üniversitesi, İletişim Fakültesi.

Giriş: Kıbrıs Türk Basın ve Kimliğinin Kısa Bir Tarihçesi

Kıbrıs'ta Türk varlığını 1571'den bugüne taşıyan en önemli unsur adadaki Türklerin ana dillerini, Türkçeyi korumaları ve kuşaktan kuşağa taşımalarıdır. Kıbrıs Türklerinin ana dillerini kullanma, işleme ve bir sonraki kuşağa taşımalarında şüphesiz en büyük rol ve görev basına düşmüştür. Kıbrıs Türkleri arasında basın faaliyetlerinin başlangıcı XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonraya rastlar. Rumların çıkardıkları gazetelerle ulusal birliklerini kuvvetlendirmeleri ve kendi kamuoyları için basını bir güç olarak kullanmaları, Kıbrıs Türklerini de karşı harekete zorlar. İlk Kıbrıs Türk gazetesi olan ve imtiyaz sahipliğini Tüccarbaşı Hacı Derviş'in üstlendiği *Zaman*, 25 Aralık 1891'de basın hayatına atılır. Gazetenin başyazarı Muzaferiddin Zaman gazetesinin ilkelerini, amaçlarını şöyle sıralar:

1. Kıbrıs Türk eğitimine ve ahlâkına hizmet etmek
2. Rum basını ve İngiliz sömürgeciliğine karşı çetin savaş vermek
3. Ulusal bilinci uyanık tutup, anavatana bağlılığı sürdürmek
4. Zümrelerin değil toplumun dertleriyle ilgilenip onlara çözümler aramak
5. Doğru haberleri yayımlamak. (Fedai ve An, 2012: 7)

İlk Kıbrıs Türk gazetesi *Zaman*'ın amaçları göz önüne alındığında, “Rum basınına ve İngiliz sömürgeciliğine karşı savaşmak” ile “ulusal bilinci uyandırmak” şeklindeki prensiplerin, Kıbrıs'ta “Türk milli kimliği” oluşumuna ilk katkıyı, ilk harcı koyduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. *Zaman*'ın ardından çıkan Kıbrıs Türk gazetelerinin hemen pek çoğu da aynı amaç doğrultusunda yayım hayatına atılacaktır. 1878'de yönetimi İngiltere bırakılmak zorunda kalırsa bile Osmanlı devleti Kıbrıs Türklerinin her sorunuyla yakından ilgileniyordu. Adaya öğretmen yollanmasını ve adadaki Türkçe basının desteklenmesini önemli görevleri arasına almıştı.

1897 Türk-Yunan (Teselya) Savaşı Kıbrıs Türk basınında da yer bulur. Yunan güçlerinin Osmanlı sınırını geçmesi üzerine başlayan savaşta Yunan tarafı yenilgiye uğramış bu zafer de Osmanlı-Türk basın yayın organlarıyla edebiyatında yankılar yapmıştı. Kıbrıs Türk basın ve edebiyatında da aynı yankılardan iz buluyoruz. İlk Kıbrıs Türk gazetecisi Ahmet Tevfik Efendi'nin çıkardığı *Kokonoz* adlı mizah gazetesinde Yunanları eleştiren, alaya alan yazı ve şiirler vardır. Bu yazı ve şiirler millî kimliğin yapımında mutlaka bir yere sahip olmuştur. Osmanlı Türkiye'sinde olduğu gibi Kıbrıs'ta da, 1912-1913 Balkan Savaşı'na gelene kadar Türkler arasında milliyetçilik ve Türkçülük düşüncesi tam şekillenmemiş, kolektif tasavvur-ortak bilinç” haline almamıştı. Türk sözcüğü yerine daha çok “Osmanlı ve İslam” sözcükleri kullanılıyordu. Bununla birlikte gazetelerde çıkan yazılarda ve edebiyat parçalarında Osmanlı ve İslam ile Türk milleti çağrıştırılmak istenmektedir. Kimi zaman da “Türk” sözcüğü “İslamlar” ve “Osmanlılar” sözcükleriyle birlikte karşımıza çıkar. O dönem

gazetelerinden biri olan ve İngiliz yönetimine rağmen başlığında Ay-yıldız sembolü kullanan *Seyf* gazetesinde Balkan Savaşı'yla ilgili bir yazıda:

“Ey Osmanlıların kahraman ve asil evlatları! Anadolu'nun merd ve cihangir dilâverleri! Nevbet-i **İslamiye** şimdi size geldi. İleri, daima ileri! **Osmanlılığın** tarih-i muzafferiyâtına bir sahife-i zerrîn daha ilâve etmek zamanı şimdi hulûl etmiştir. (Seyf, 1912: 3)

denerek “Osmanlı ve İslam” sözcüğü kullanılırken, bir başka Balkan Savaşı konulu yazıda:

“Ben Rum değil, **Türkeliyim. Türk** evladının öz validesiyim. Bir hiss-i tahassür içinde bunalan kalbim tuğyan ediyor. Koşunuz. Āğûş-ı şefkatim her zaman kuzularıma açıktır. Ey ulvî nihândân-ı vatan, müsterih ol, çok sürmez zafer bizim, saadet senindir.” (Alp, 1913: 1)

sözleriyle Kıbrıs İslamları veya Osmanlılar yerine kendini Türk sözcüğü ile kimliklendirme okunmaktadır. Bu da Kıbrıs'ta basın toplumu yönlendirme, uyandırma, toplumun sesi olma ve ulusal kimlik inşasındaki yerine gösteren örneklerden sadece ikisidir. *İslam, Vatan, Kıbrıs* ve *Doğru Yol* gazeteleri de Kıbrıs Türklerinin sesi olmuş ancak 1921-1946 yılları arasında öğretmen Mehmet Remzi (Okan) tarafından çıkartılan *Söz* gazetesi Kıbrıs Türklerinin hakkının ve adada varlığını sürdürme mücadelesinin çıktığı tarihler arasında önderi olmuştur. Anadolu'daki Türk kurtuluş savaşını destekleyen *Söz* gazetesine Ankara'dan “*zamanın basın-yayın müdürü Ahmet Ağaoğlu'dan 21 Ağustos 1922 tarihli bir tebrik ve teşekkür yazısı gelecektir.*” (Fedai ve An, 2012: 42) Remzi Okan'ın 1942'de rahatsızlanarak vefatı üzerine *Söz* gazetesinin misyonunu, 14 Mart 1942'de yayın hayatına atılan *Halkın Sesi* gazetesi yüklenir.

Türk Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında Kıbrıs'ta *Ankebut, İrşad, Hakikat* gibi basın organları da yayın hayatına başlamış ve bunlardaki ulusal konulu yazılar ve Türk Kurtuluş Savaşı hakkındaki haberler Kıbrıs Türkleri arasında milli duyguların ve Türklük bilincinin canlı tutulmasına etki etmiştir. Örneğin Kıbrıs Türk dergisi *İrşad*, TBMM'nin Mehmet Akif'in yazdığı İstiklal Marşı'nı ulusal marş olarak 12 Mart 1921'de kabul etmesinin ardından, 1 Nisan 1921'de, şiirin tamamını sayfalarında yayımlayacaktır. (Demiryürek, 2007: 163)

Kıbrıs Türkleri Anadolu'da Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarıncı Yunan işgaline karşı yürütülen bağımsızlık savaşını candan destekler, dönemin Kıbrıs Türk basınında İngiliz kontrolüne rağmen Atatürk ve Türk ordusunun mücadelesi hakkında haberler çıkar, kimi Kıbrıs Türkleri de adadan Anadolu'ya kaçıp Yunan'a karşı savaşır ve şehit düşer. (İsmail ve Birinci, 1989) 1930-1950 yılları arasında ise *Masum Millet* etkili bir yayın organı olmuş, ancak Kıbrıs Türk varoluş mücadelesinin meşalesini, müdürlüğünü ve imtiyaz sahipliğini Kıbrıs Türk liderlerinden Dr. Fazıl Küçük'ün

yürüttüğü *Halkın Sesi* gazetesi devralır ve günümüze kadar ulaşır. Bu bağlamda “Türk kimliğinin inşası” ve “Kıbrıs Türk varlık mücadelesinin yürütülmesi” bakımlarından *İstiklal* (1949-1953), *Türk Sözü* (1939-1945) ve *Bozkurt* (1951-1988) gazeteleri etkindir. (Atun, 2008: 225-240). Bunların dışında aynı dönemin *Memleket*, *Milliyet*, *Vatan Cumhuriyet*, *Akın* ve *Mücahit* gibi daha kısa süreli gazetelerini de aynı bağlamda zikretmek gerekir.

1951 sonlarında çıkmaya başlayan gazetenin yazar kadrosu içinde o dönemde Kıbrıs'ta öğretmek olarak görev yapan ve ulusal konularda hassas davranan şair İbrahim Zeki Burdurlu da bulunur. Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu adına imtiyaz sahipliğini Rauf Raif Denктаş'ın üstlendiği ve 1959 ilkbaharında yayın hayatına giren *Nacak* Kıbrıs Türk köylü ve işçisine seslenen, milliyetçi bir organdır. 1963 yılında yayın hayatına son veren *Nacak* adadaki Türklerin can güvenliği açısından belli bir bölgede toplanmasından yanadır ve “Ya Taksim Ya Ölüm” dövizini benimser.

1963-1974 Kıbrıs Türk varoluş mücadelesinin en çetin ve yoğun evresini oluşturur. Bu evrede *Halkın Sesi* ve diğer devam eden gazetelerin yanında *Limasol'un Sesi*, *Zafer*, *Savaş* gibi gazeteler çıkar ve hemen her birinde “Kıbrıs Türkü'nün Sesi, Kıbrıs Türkü'nündür, bağımsız siyasi Türk gazetesi” gibi ibare ve içerikler bulunur. (An, 2007: 4428-430) Ardında da *Zaman* gazetesi 1 Haziran 1973'te yayın hayatına girer ve 1979 sonlarına kadar gelir.

Zaman gazetesi, KKTC kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denктаş'ın oğlu Raif Denктаş'ın yayın işleri ile Özkan Elmas'ın yazı işleri müdürlüğünde ve Kıbrıs Türk ulusal şairlerinden Oktay Öksüzoğlu'nun kültür köşesi yönetiminde şekillenmiştir. İncelenen evrede (1973-1974) haftada bir çıkan gazetenin kültür köşesinin ve yazılarının içeriğini dört ana başlıkta toplamak mümkündür:

1. Türkiye'nin Şair ve Yazarlarından Örnekler
2. Kıbrıs Türk şair ve yazarlarından örnekler
3. Türk Kimliği, Türk Tarihi ve Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar
4. Çeşitli Kitap Tanıtımları

Bu dört tematik ana başlık altında gazetenin çıkmaya başladığı 1 Haziran 1973'ten Kıbrıs Barış Harekâtı'nın bir gün öncesine 19 Temmuz 1974'e kadarki haftalık sayılarda, “ulusal Türk kimliğini güçlendiren, Rumlarla çatışma ortamı içinde gergin bekleyişteki Kıbrıs Türklerine moral veren ve Türklük-milliyetçilik duygularını içeren edebi metin ve yazıları, kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz:

ZAMAN GAZETESİ (1 Haziran 1973-19 Temmuz 1974)

I) Türkiye Şair Yazarlarından Örnekler

8 Haziran 1973 s.3 ve s.5	Prof.Dr. Orhan Türkdoğan, “Gökalp’te Halk ve Aydın İlişkisi”, (Deneme)
29 Haziran 1973 s.2	Arif Nihat Asya, “Süleyman Uluçamgil” (Şiir) Arif Nihat Asya, “Salahi Ahmet” (Şiir) Arif Nihat Asya, “Hüseyin Ruso” (Şiir) Arif Nihat Asya, “Serden Geçtiler” (Şiir)
13 Temmuz 1973, s.4	Halil Soyuer, “Kıbrısım” (Şiir)
20 Temmuz 1973, s.2	Fazıl Hüsnü Dağlarca, “Türk Olmak” (Şiir)
27 Temmuz 1973, s.2	Behçet Kemal Çağlar, “Mü’minin Suresi” (Şiir) Bekir Sıtkı Erdoğan, “Ellinci Yıl Marşı” (Şiir s.3)
10 Ağustos 1973, s.2	Fazıl Hüsnü Dağlarca, “Çağrı 4” (Şiir)
17 Ağustos 1973, s.2	Arif Nihat Asya, “Fetih Marşı” (Şiir)
24 Ağustos 1973, s.2	Arif Hikmet Par, “Büyük Arzu” (Şiir) Tevfik Ünver, “Kıbrıs İçin Şiir” (Şiir)
31 Ağustos 1973, s.1	Cenap Ozankan, “Mustafa Kemal’in İstiklal Destanı” (Şiir) Ahmet Kutsi Tecer, “30 Ağustos” (Şiir s.6)
7 Eylül 1973, s.2	Behçet Kemal Çağlar, “Hey!” (Şiir)
28 Eylül 1973, s.2	Orhan Şaik Gökyay, “Bu Vatan Kimin” (Şiir)
5 Ekim 1973, s.2	Mehmet Emin Yurdakul, “Cenge Giderken” (Şiir)
27 Ekim 1973, s.2	Necmettin Halil Onan, “Bir Yolcuya” (Şiir)
27 Ekim 1973, s.4	Arif Nihat Asya, “Bayrak” (Şiir) Bekir Sıtkı Erdoğan, “Ellinci Yıl Marşı” (Şiir)
2 Kasım 1973, s.2	Fazıl Hüsnü Dağlarca, “Gök Cengiz Türküsü” (Şiir)
9 Kasım 1973, s.1	Ankaralı Aşık Ömer, “Atatürk’e Ağıt” (Şiir) Arif Hikmet Par, “Mustafa Kemal’in Mangası” (Şiir, s.2) Fethi Tevetoğlu, “Türklüğe Kurban” (Şiir s.4)
16 Kasım 1973, s.2	Mehmet Emin Yurdakul, “Vur” (Şiir)
25 Kasım 1973, s.2	İbrahim Tekelioğlu, “Güzel Şey” (Şiir)
30 Kasım 1973, s.2	Tevfik Fikret, “Millet Şarkısı” (Şiir)
7 Aralık 1973, s.2	Yahya Kemal Beyatlı, “Mohaç Türküsü” (Şiir)
11 Ocak 1974, s.2	Mehmet Akif Ersoy, “İstiklal Marşı” (Tam Metin-Şiir)

18 Ocak 1974, s.2	Namık Kemal, “Vatan Türküsü” (Şiir)
25 Ocak 1974, s.2	Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, “ (Şiir)
1 Şubat 1974, s.2	Dilaver Cebeci, “Birlik Çağrısı” (Şiir)
8 Şubat 1974, s.2	Mithat Cemal, “Yurt Duyguları” (Şiir)
13 Şubat 1974, s.5	Ömer Seyfettin, “Veli Nîmet” (Öykü)
1 Mart 1974, s.3	Dilaver Cebeci, “Hoyratlar” (Şiir)
11 Mart 1974 s.3	Dilaver Cebeci, “Cenk”
18 Mart 1974 s.5	Ömer Seyfettin, “Havyar” (Öykü) Behçet Kemal Çağlar, “Her yerdesin-Nerdesin?” (Şiir)
25 Mart 1974, s.5	Ömer Seyfettin, “Şefkate İman” (Öykü)
1 Nisan 1974, s.5	Eflatun Cem Güney, “Düşmez Kalkmaz Bir Allah” (Öykü)
8 Nisan 1974, s.3	Selahattin Baysal, “Malazgirt’ten Anadolu’ya” (Şiir)
15 Nisan 1974, s.3	Halime Önen, “Türklük Duygularım” (Şiir) Ömer Seyfettin, “Yüksek Ökçeler” (Öykü s.5)
29 Nisan 1974, s.2	Pir Sultan Abdal, “Nefes” (Şiir)
6 Mayıs 1974, s.2	Murat Çetin, “Ozan Dile Gelince” (Şiir)
13 Mayıs 1974, s.2	Aşık Veysel, “Vatan Sevgisini İçten Duyanlar” (Şiir)
20 Mayıs 1974, s.2	Aşık Veysel, “Gel Birlik Kavline Girelim Kardaş” (Şiir)
3 Haziran 1974, s.2	Ahmet Yaşar Turan, “Gel” (Şiir)
10 Haziran 1974, s.2	Yağızhan Şenol, “Bulak” (Şiir)
10 Haziran 1974, s.5	Ömer Seyfettin, “Koleksiyon” (Öykü)
17 Haziran 1974, s.2	Arif Nihat Asya, “Karaltı”, “Af”, “Taş” (Şiir) Behçet Kemal Çağlar, “Kıbrıs’tan Gelen” (Şiir, s.5)
24 Haziran 1974, s.2	Ziya Gökalp, “Ahlâk” (Şiir)
1 Temmuz 1974, s.2	Mehmet Atilla Maraş, “Oyun” (Şiir)
1 Temmuz 1974, s.5	Ömer Seyfettin, “Herkesin İçtiği Su” (Şiir)
8 Temmuz 1974, s.2	Yunus Emre, “Bana Seni Gerek Seni” (Şiir)
15 Temmuz 1974, s.2	Dilaver Cebeci, “Gel” Pir Sultan Abdal, “Hele Bir Yol Safa Geldin Desene” (Şiir, s.5)
19 Temmuz 1974, s.1	Murat Çetin, “Böyle Kalmaz” (Şiir) Dilaver Cebeci, “Yemin” (Şiir)

II) Kıbrıs Türk Şair ve Yazarlarından Örnekler

1 Haziran 1973 s.2	Oktay Öksüzoğlu, “Bozuk Düzenler Ülkesinde” (Şiir) Erdoğan Saracoğlu, “Kaçını Kurşuna Dizdiler Gözü Bağlı” (Şiir) Osman Güvenir, “Her Kuzey Bir Güneyde Birleşir” (Şiir)
8 Haziran 1973, s.3	Kıbrıs Türk Şiiri Antolojisinden: Lefkoşa’da Milli Gün Kıbrıs Türk Şiiri Antolojisinden: Şehitlerimizin Beklediği Özker Yaşın, “Kıbrıs” (Şiir)
15 Haziran 1973 s.3	Mustafa İzzet Adiloğlu, “Kıbrıs’ta Toprak” (Şiir) Cevdet Çağdaş, “Bayrak Törenini İzlerken” (Şiir) Mehmet Zeki, “Bir Gençlik Arıyorum” (Şiir) Özker Yaşın, “Kıbrıs” (Şiir) Halit Yüksel, “Kıbrısım” (Şiir, s.6)
22 Haziran 1973 s.4	Osman Güvenir, “Marya” (Öykü)
29 Haziran 1973 s.3	Ersin Taşer, “Gecelerdeki Seziş” (Şiir) Mehmet Levent, “Bu Bir Ölüm Kalım Savaşıdır” (Şiir) Kâmil Özay, “Bir Kişi” (Düzyazı Şiir)
6 Temmuz 1973, s.4	Kâmil Özay, “Acı Göl” (Düzyazı Şiir) Oktay Öksüzoğlu, “Beşparmak Dağlarında” (Şiir) Özker Yaşın, “Ağlama” (Şiir)
13 Temmuz 1973, s.4	Ayşe Çokan, “İki Gül” (Düzyazı Şiir)
27 Temmuz 1973, s.4	Erdoğan Saracoğlu, “Yağmurlu Bir Gecede” (Öykü) Orbay Deliceirmak, “Şehitler” (Şiir) İsmet Zeki Eyüboğlu, “Kıbrıs Türküsü” (Şiir)
3 Ağustos 1973, s.1	İleriş Yemenicioğlu, “Şehitlerin Türküsü” (Şiir) Hikmet Recep, “Ulusal Kurtuluş Ordusu” (Şiir s.2) Erdoğan Güven, “Erenköy Şehidi Ozanımız: Süleyman Uluçamgil” (Değerlendirme, s.3)
10 Ağustos 1973, s.2 ve s.4	Erdoğan Güven, “İleriş Yemenicioğlu ve Erenköy Destanı” (Değerlendirme)
17 Ağustos 1973, s.2	Mehmet Yaşın, “Anaokullu” (Şiir)
31 Ağustos 1973, s.4	Oktay Öksüzoğlu, Yetsin Artık Bu Özlem” (Şiir) Cevdet Çağdaş, “Türk Lefkoşa’ya Bakış (Şiir) İleriş Yemenicioğlu, “Erenköy Akşamları” (Şiir s.5)
21 Eylül 1973, s.4	İbrahim Mustafa, “Bağımsızlık İçin” Mehmet Yaşın, “İsyân” (Şiir)
12 Ekim 1973, s.2	Oktay Öksüzoğlu, “Yılma” (Şiir) Gürol Atlı, “Büyü” (Kısa Öykü)
25 Kasım 1973, s.4	Ülkü İrfan Akkuş, “Türk Mücahidine” (Şiir) Ülkü İrfan Akkuş, “Bu Toprağın Çocukları” (Şiir s.4)

7 Aralık 1973, s.4	Cemaliye Behiç, “Bayraklaşan Destan” (Şiir)
14 Aralık 1973, s.4	Osman Güven, “Atanın İzinde” (Şiir) Ethem Onur, “Şeytanın Kuklaları” (Öykü)
21 Aralık 1973, s.4	Oktay Öksüzöğlü, “Son Vuruşma Başlarken” (Şiir)
18 Ocak 1974, s.4	Oktay Öksüzöğlü, “Tılsım” (Düzyazı-Şiir)
20 Ocak, 1974, s.4	Mehmet Yaşın, “Mustafa Kemalle Bir Gece” (Şiir)
1 Şubat 1974, s.2	Oktay Öksüzöğlü, “Tırnaksız Parmakların Öcü” (Öykü)
8 Şubat 1974, s.4	H. Avni Yüksel, “Ali” (Öykü)
13 Şubat 1974, s.5	Sacib İpekciöğlü, “Kıbrıs” (Şiir) Yetik Ozan, “Umut” (Şiir)
22 Şubat 1974, s.5	Oktay Öksüzöğlü, “Allah’ın Sazı” (Şiir)
1 Mart 1974, s.5	Ali Osman Tabak, “Yolum Lefke’den Geçti” (Gezi-Deneme Yazısı)
11 Mart 1974 s.5	Oktay Öksüzöğlü, “Kıbrıs Hoyratları” (Şiir) Refet Körüklü, “Türkiye Hoyratları” (Şiir)
25 Mart 1974, s.5	Oktay Öksüzöğlü, “Ölümünün Birinci Yılında Aşık Veysel” (Değerlendirme)
8 Nisan 1974, s.3	İbrahim Mustafa, “Mehmet’in Öyküsü” (Şiir)
20 Mayıs 1974, s.5	İsa Kayacan, “Kolla Kendini Makarios” (Şiir) Uluğ Turanlıoğlü, “Kıbrıs Bizimdir” (Şiir) Tuncer Ahmet, “Yeşilada İçin Şiir” (Şiir)
1 Temmuz 1974, s.5	İleriş Yemenicioğlü, “Elli Yıl Önce Bugün, Elli Yıl Sonra Bugün” (Şiir)
8 Temmuz 1974, s.5	Kemal K. Asya, “Kıbrıs Dedikleri” (Şiir) Ahmet Akdeniz, “Selam Kıbrısım” (Şiir) Hikmet Akkaya, “Yeşil Kıbrısım” (Şiir)

III) Türk Kimliği, Türk Tarihi. Türk Kültür ve Edebiyatı Üzerine Yazılar

17 Ağustos 1973, s.4	Oktay Öksüzöğlü, “Tutsak Türk Elllerinden-Kazak Şair Mağcan Cumabayoğlü” (Değerlendirme) Oktay Öksüzöğlü, “Özbek Şair Çolpan” (Şiir ve Değerlendirme)
14 Eylül 1973, s.4	Oktay Öksüzöğlü, Ahmet Cevat, “Çırpınırdı Karadeniz” (Şiir ve Değerlendirme) “Türkçülük Akımının Büyük Filozofu Ziya Gökalp” (Yazarı belli değil-Değerlendirme)

7 Eylül 1973, s.4 ve 7	Oktay Öksüzoğlu, “Kıbrıs Türk Tiyatosu: İlk Sahne” (Değerlendirme)
27 Ekim 1973, s.4	Mustafa Kemal Atatürk, “Gençliğe Hitabe” (Hitabet Metni)
2 Kasım 1973, s.7	Alp Tekin, “Tanrı Türk’ü Korusun” (Değerlendirme)
7 Aralık 1973, s.4	Oktay Öksüzoğlu, “Mutlu Son Yolculuklarının Yeni Başarısı” (Turan Oflazoğlu’nun, Deli İbrahim Oyununun Lefkoşa’da Sahnelenmesi Üzerine Bir Değerlendirme)
25 Ocak 1974, s.4	Oktay Öksüzoğlu, “Ahmet Tolgay-Melek Değilmiş Komşularımız” (Tiyatro Oyunu Değerlendirmesi)
29 Nisan, 1974, s.3	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Türklerin En Büyük Zaferi”
6 Mayıs 1974, s.2	Prof.Dr. A. Süheyl Ünver, “Selçuklulardan Kalan Bir Nine” Feridun Fazıl Tülbentçi, “Osmanlı Devleti Kurulurken” (s.3)
13 Mayıs 1974, s.3	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Osman Gazi’nin Vasiyeti”
20 Mayıs 1974, s.3	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Ordulara Karşı”
3 Haziran 1974, s.3	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Niğbolu’ya Giderken”
10 Haziran 1974, s.3	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Yazık Cihan Bir Kahraman Kaybetti”
17 Haziran 1974, s.5	Sanatçılar Kervanı-Ahmet Kutsi Tecer
24 Haziran 1974, s.3	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Ulubatlı Hasanım” Sanatçılar Kervanı-Yunus Emre (s.5)
3 Temmuz 1974, s.3	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Fatih’in Rüzgâr Gibi Veziri”
1 Temmuz 1974, s.5	Sanatçılar Kervanı-Orhan Seygi Orhon
8 Temmuz 1974, s.5	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Burak Reis Böyle Şehit Düşmüştü”
15 Temmuz 1974, s.3	Feridun Fazıl Tülbentçi, “Yıkılan Bayraklar”

IV) Çeşitli Kitap Tanıtımları

28 Eylül 1973, s.4	Oktay Öksüzoğlu, “M. Necati Sepetcioğlu Yaratılış ve Türeyiş”
1 Şubat 1974, s.4	A. Dilaçar, “Kutadgu Bilig”
8 Şubat 1974, s.4	Anıt Adam-Osman Nevres, “Hasan Tahsin” (Haz: Zeynel Kozanoğlu)
22 Şubat 1974, s.5	Osman Turan, “Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi”
11 Mart 1974 s.5	Oğuz Kağan Destanı, (Milli Eğitim Bakanlığı 1000 Temel Eser Dizisi)
25 Mart 1974, s.5	İsa Yusuf Alptekin, Doğu Türkistan Davası
1 Nisan 1974, s.5	Emine İşinsu, Azap Toprakları

8 Nisan 1974, s.5	Naci Kökdemir, Dünkü ve Bugünkü Kıbrıs
22 Nisan 1974, s.5	Mustafa Necati Sepetçioğlu, Kilit, Anahtar, Konak
29 Nisan, 1974, s.5	Bahaeddin Ögel, Türk Kültürünün Gelişme Çağları Ali Çakar, Türkistan Dramı
6 Mayıs 1974, s.5	Osman Turan, Türkler Anadolu'da Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Kürşad İhtilali Destanı
3 Haziran 1974, s.5	Samet Ağaoğlu, Kuva-yı Milliye Ruhü Yalçın Toker, Ömer Seyfettin
10 Haziran 1974, s.5	Zeki Velidi Togan, Türklüğün Mukadderatı Üzerine
24 Haziran 1974, s.5	Nihal Atsız, Türk Ülküsü
8 Temmuz 1974, s.5	Ahmet Aydınlı, Batı Trakya Faciasının İç Yüzü

Değerlendirme ve Sonuç

Rene Wellek ve Austin Warren, *Edebiyat Bilimi'nin Temelleri* adlı eserlerinde şair ve yazarların toplumda özel bir statüye sahip olduklarını belirttikten sonra onlar: “gerçekte var olmasa da bir dinleyici topluluğuna hitap eder” derler. (Wellek ve Warren, 1983: 123) Yine onlara göre şair-yazar, “bir vatandaştır, siyasi ve sosyal önemi olan meseleler üzerinde fikirlerini açıklamış ve devrinin davalarında rol almıştır.” (s.128) İşte Kıbrıs Türk milli mücadelesi içinde önce mücahit, şair, sonra da bürokrat ve kültür insanı olarak yer alan Kıbrıs Türk şair ve yazarı Oktay Öksözoğlu'nun Kıbrıs Türk gazetelerinden *Zaman* 'da hazırladığı kültür köşesi, 20 Temmuz 1974 tarihli Kıbrıs Barış Harekâtı öncesinde Kıbrıs Türklerinde ulusal bilinci kuvvetlendirme ve onlara moral verme açılarından önemli bir işlev yürütmüştür.

Zaman gazetesinin yayın hayatına atıldığı 1 Haziran 1973'ten 20 Temmuz 1974 tarihli Kıbrıs Barış Harekâtı'na kadarki sayılarını taradığımızda özellikle kültür köşesinin ve yayınladığı edebi metinlerin Kıbrıs Türklerinin Makarios ve Grivas'ın adayı karıştırdığı ve Türklerin saldırıya uğradığı kritik bir dönemde moral veren ve Türklük duygusunu artıran ürünlerden seçildiği görülmektedir. Kültür köşesine Türkiye edebiyatından seçilen şair ve yazarlar, milliyetçi-maneviyatçı-yurtseverdir, onlardan yayınlanan metinler de genelde Türklük duygusu içeriklidir. Bu şair ve yazarların başında; “*Namık Kemal, Mehmet Emin Yurdakul, Teyfik Fikret, Mehmet Akif Ersoy, Ömer Seyfettin, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Kutsi Tecer, Arif Nihat Asya, Behçet Kemal Çağlar, Bekir Sıtkı Erdoğan, Orhan Şaik Gökyay, Mithat Cemal Kuntay, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ve Fazıl Hüsnü Dağlarca*” gibi isimler gelir.

Zaman gazetesi kültür köşesine, Türk halk edebiyatından, halk ozanlarından da örnekler koymuştur ve “*Pir Sultan Abdal, Yunus Emre, Âşık Veysel, Ankaralı Âşık Ömer*” isimleri dikkati çeker.

Zaman gazetesi, Kıbrıs Türk edebiyat dünyasının sevilen, Kıbrıs Türk ulusal direncinde ismi geçen ve o yıllarda – hatta bugün- faal olan şair ve yazarların, “*Oktay Öksüzoğlu, Osman Güvenir, Özker Yaşın, Orbay Deliceurmak, Mehmet Levent, Cevdet Çağdaş, Erdoğan Saracoğlu*” başta olmak üzere Kıbrıs Türk aydınlarının, şiir, öykü ve yazılarını da yayımlar. Gazetede Türk kimliği, tarihi ve kültürü üzerine yazılan yazıların çoğu ise Oktay Öksüzoğlu tarafından kaleme alınmış, bir kısmı da Feridun Fazıl Tülbentçi’den seçilmiştir. Kitap tanıtım kısmında ise yine Türk tarih ve edebiyatı bağlamında çalışan bilim adamları ile milliyetçi yazarların eserleri önceliklidir. . Bahaeddin Ögel, Osman Turan, Agop Dilaçar, Zeki Veledi Togan kitapları tanıtılan araştırmacılarıdır. Tanıtılan diğer eserlere de göz atıldığında ise bunların Türk dünyasına ait, ayrıca genel Türk coğrafyalarındaki Türklerin sorunlarını işleyen ürünler olduğu anlaşılacaktır.

Sonuç itibarıyla Kıbrıs Türk basın organlarından *Zaman* gazetesinin taradığımız 1 Haziran 1973’ten 20 Temmuz 1974’e kadarki evresi –hatta sonraki sayıları- için şu tespitleri yapabiliriz:

1. Gazete Kıbrıs Türk kültürüne, Kıbrıs’taki Türk varlığına dayanmak istediğinden, yayın hayatına başlarken kendisine ilk Kıbrıs Türk gazetesi kabul edilen *Zaman*’ın adını almıştır.
2. Rauf Denктаş’ın oğlu Raif Denктаş’ın imtiyaz sahibi olduğu *Zaman* gazetesi, konu edilen evrede ve sonrasında sayfalarında Türk kültür, tarih ve edebiyatına da yer ayırmış, 20 Temmuz 1974’te giden yolda Rum tahrikler ve saldırılarının sürdüğü ortamda bu metinler Kıbrıs Türklerine moral kaynağı olmuştur.
3. Bu metinler aracılığıyla ulusal kimliği koruma, Türklük duygusunu yükseltme, canlı ve uyanık tutma amaçlanmıştır. Okuyuculardan gelen ve zaman zaman yayımlanan şiirlerin hamasi-milliyetçi içerikli olması gazetenin amacına ulaştığının kanıtlarından biridir.
4. Gazetede edebi metinler Türkiye ve Kıbrıs’ın milliyetçi isimlerinden seçilmiştir.
5. Aynı dönemlerde çıkan diğer Kıbrıs Türk gazeteleriyle karşılaştırıldığında *Zaman*’ın çok daha fazla Türk tarih, kültür ve edebiyatından yararlandığı görülecektir.
6. *Zaman* gazetesi gerek genel yayın politikası gerek kültür ve edebiyat köşesiyle kamuoyunu bilinçlendirme, Kıbrıs Rum basınına cevap verme ve onun moral bozucu yayınlarını kırma ve Türk haklarını koruma işlevini yerine getirmiştir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- ATUN, Suna. (2008). "İstiklal Gazetesinin Kıbrıs Türk Edebiyatına Etkileri", Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine Belgeler-Bildiriler-I, Samtay Vakfı Yayınları, s.225-240
- DEMİRÜREK. Meral. (2007). Kıbrıs Türk Basın Tarihinden İrşad Dergisi, Deniz Plaza Yayınları, İstanbul.
- FEDAİ Harid -AN Ahmet. (2012). Örnekleriyle Kıbrıs Türk Basın Tarihi I (1891-1963), Tipograf Art Basım Yayın. Lmt., Lefkoşa
- İSMAIL, Sabahattin – BİRİNCİ, Ergin. (1989). Atatürk Döneminde Türkiye-Kıbrıs İlişkileri (1919-1939), KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bak. Yayınları, Lefkoşa.
- WELLEK, Rene – WARREN, Austin. (1983). Edebiyat Biliminin Temelleri, (Çev; Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bak. Yayın., Ankara 1983

Yazılar

- ALP, "Rumeli'nin Feryadı", Seyf, Nr.68, 24 Haziran 1329/ 7 Temmuz 1913, s.1
- AN, Ahmet. (2007). "Kıbrıs Türk Basını (1950 Sonrası) ", Suya Düşen Sancak-Kıbrıs Türk Kültürü Üzerine İncelemeler, (Editörler: Nihat Öztoprak-Bayram Ali Kaya), 47 Numara Yayıncılık, İstanbul 2007, s.416-461
- "Nevmîd Olmayalım", Seyf, Nr.35, 4 Teşrin-i Sani (Kasım) 19123, s.3

Bildiriler

- ATUN, Suna-FEVZİOĞLU, Bülent. (2009)., "TMT Yıllarında Kıbrıs Türk Basınından Yedi Gazete", Kıbrıs Türk Milli Mücadelesi ve Bu Mücadelede TMT'nin Yeri, Uluslararası Sempozyum 19-25 Ekim 2008, Lefkoşa-Gazimağusa-Girne, C. I, Bildiriler, Lefkoşa 2009, s.379-395
- KARAKARTAL, Oğuz – PEHLİVAN, Ahmet. (2000). "Kıbrıs Türk Basınında Atatürk ile İlgili Haberler", Kıbrıs'ta Türk Varlığı Sempozyumu 17 Kasım 2000, Emekli Subaylar Derneği Yayınları 2000, s.169-177